

N. Pogodin

„Yubirea și viața trebuie mereu create” *

S

e reprezenta *A treia, patetica*. Pe scenă — Lenin, așa cum arăta în ultimul an al vieții. La câțiva pași numai, gata să-i cadă în genunchi, o femeie coplesită de durere — Irina Sestrorețki — încearcă să obțină grațierea fratelui ei. Neascunzîndu-i nimic din gravitatea delictului comis de Valerik și explicîndu-i totodată de ce el, „ca om de stat, nu poate și nu știe să fie apărătorul cuiva într-un astfel de proces”, Lenin o sfătuieste totuși, „poate există nuanțe”, să se adreseze Comitetului Executiv, singurul, de altfel, în drept să acorde grațieri. Dar Irina refuză: „După tot ce mi-ați spus... Nu! Nu se poate să cer... Dumneavoastră sînteți Lenin!”

Rămăs singur, Lenin continuă să se gîndească la cuvintele Irinei.

„LENIN: Nu poate să ceară... pentru că i-a spus Lenin. Nu pentru că acest lucru nu se cere, ci pentru că eu sînt Lenin... Uit cîteodată că acest cuvînt produce, se pare, o impresie adîncă... Lenin... și vrei ori nu, dragă tovarășe, dar, pentru fața asta, numele acesta întrunește concepția cea mai înaltă despre putere, și despre încă ceva, foarte important... despre dreptate sau — poate — despre conștiință...”

Pentru Irina Sestrorețki — ceea ce Pogodin intuise exact — întîlnirea cu Lenin însemnase un moment de răscruce; se întîlnise în acea zi — confruntare hotărîtoare pentru întreaga-i viață — cu cea mai înaltă conștiință a timpului său: conștiința comunistă. Dar replica lui Lenin depășește, prin semnificații, limitele situației date, scenice, poate chiar ale întregii piese. Șadrin din *Omul cu arma* se întîlnise și el într-un moment hotărîtor pentru întreaga sa viață, în plin focul revoluției, cu această conștiință comunistă. Și tot în fața acestei conștiințe fusese chemat să răspundă, să aleagă, și inginerul Zabelin, care ajunsese să vîndă în fața porților Iverskie „chibrituri de pucioasă, antebelice, fabricație Lapsin”... Și, asemeni lor, au fost chemați să răspundă și inginerul Ippolit Sestrorețki, capabil „să dea oțel mai bun ca cel din Ruhr”, dar care se întreba dacă-și mai are locul în partid; și bătrînul ceasornicar neapreciat în nu știu care artel, dar chemat să repare într-o bună zi orologiul Kremlinului. Dăinuiau în toți acești oameni influențele unei mentalități mic-burgeze, înrîuririle unei ideologii și ale unor concepții profund dușmănoase omului, omului eliberat, revoluției.

* N. Pogodin: „Flori vii” — actul III, tabloul 10.

Șadrin, care voia să-și cumpere o văcuță și să-și vadă liniștit de ale lui, Zabelin, gata să fugă de sarcinile și răspunderile momentului istoric, Ippolit, în stare să se entuziasmeze în fața tablourilor decadente ale lui Kumakin, Irina, tentată să-i ierte orice fratelui ei, și chiar comunistul Diatlov, care voia să se întoarcă la menhină, și comisarul pentru combustibil, speriat de noile sale atribuții, trebuiau, într-un fel sau altul, convinși, recâștigați pe planul conștiinței. Întîlnirile cu Lenin — și nu întîmplător tocmai acești oameni se întîlnesc cu Lenin — au însemnat, pentru fiecare dintre ei, confruntarea directă, emoționantă, cu noua conștiință, comunistă, către care tindeau. Și Pogodin a reușit acest lucru, pentru că reușise să înțeleagă că *omul* al cărui nume întrunea concepția cea mai înaltă despre putere, dreptate, conștiință „poate fi înfățișat în orice moment din viața lui, însă trebuie să fie prezentat *omul* și nu o dare de seamă referitoare la el, nu o amintire inertă în imaginația noastră, nu un monument“. Și tocmai din cauza asta, discuția cu Șadrin începe de la adevăratele dureri ale lui Șadrin, de la cei trei ani de cînd se tot bate întruna, de la copii, de la pămînt, de la văcuța care i-a pierit. În fața comisarului pentru combustibil, Lenin recunoaște că în această „profesie“ nici el nu s-ar pricepe mai bine: „Pe cuvîntul meu că nu știu... N-am fost niciodată comisar, și habar n-am ce fac comisarii“. Important e, însă, „să nu te pierzi cu firea, să te sprijini pe muncitori, și să începi treaba imediat, încă în noaptea asta, și nu abia miine, în zori“. Cu ceasornicarul discută amuzat despre „contrarevoluționarul Esop“, „agent al Antantei“, cu Ippolit Sestorețki, despre un tablou care înjosește omul, dar care „dacă totuși (...) îți place, tovarășe Ippolit, ține-ți-l!“, iar cu Diatlov, care e un comunist încercat, despre atitudinea plină de grijă pe care o datorăm celor din jurul nostru: „...Firile sensibile și delicate sînt și ele de folos partidului“; iar în finalul actului III, la capătul ultimei întîlniri cu Diatlov, „să-i iubești pe oameni e o sarcină cumplit de grea“.

Scenă de scenă, replică de replică, teatrul lui Pogodin — și trilogia în primul rînd — se afirmă ca o vie și emoționantă confruntare cu cea mai înaltă conștiință a epocii noastre, conștiința leninistă. Eroi pieselor lui Pogodin — urmînd cuvîntul lui Lenin: „Atacați, atacați pînă la sfîrșit...“ — au atacat și au învins. Cauza lor s-a dovedit nemuritoare, iar Proșka (*A treia, patetica*), în care Lenin credea „de o mie de ori mai mult decît credea el în el însuși“, a ajuns într-adevăr constructorul conștient al unei noi societăți, cîrmuitorul propriului său destin.

Confruntarea de fiecare zi însă, confruntarea activă, din mers, cu conștiința leninistă, continuă. Și iată-l din nou pe Pogodin, în noua etapă a construcției desfășurate a comunismului, preocupat de destinele unei noi generații (*Flori vii*).

„Voi, cu «frămîntările» voastre — îi mărturisește Lenin lui Nikolai — sînteți rodul cel mai proaspăt și mai minunat pe care l-a dat proletariatul uzinelor, după subotnicele comunismului de război.“ Și pentru că Nikolai pare dispus să se plîngă de atitudinea unor tineri ca Alocika, Lantș, „Don Carlos“, Niușă sau Vaska, în conștiința cărora mai persistă rămășițele unei vechi mentalități: „Să nu te plîngi nimănui. Nici lui Lenin... nici secretarului Comitetului raional de partid. Trebuie să te deprinzi să te aperi singur (...) Și dacă vrei să-i ceri un sfat lui Lenin, află că el nu propune niciodată reguli de comportare strîmte, seci, mic-burgheze. Aveți grijă să nu vă jigniți unii pe alții.“

Confruntarea, însă, nu se oprește aici. Alocika e ironică, persiflantă, în stare să nesocotească eforturile, intențiile, iubirea lui Nikolai. Lantș e hotărît să-și părăsească colectivul, iar „Don Carlos“ și el... Ce avem de făcut?

„LENIN: Nu știu (...) Nimeni n-a văzut pînă acum comunismul și noi n-avem pe cine să imităm. Să crezi alte relații între oameni, relații cu adevărat noi, cu adevărat înalte... iată ce înseamnă să făurești caractere comuniste. Ironii, mormăieli îmburate, și chiar ură, n-au decît să existe. Nu ne-am speriat niciodată și nici, acum n-o să ne temem.“

Și pentru că Nikolai într-adevăr nu se teme — esență, poate, a întregii dramaturgii a lui Pogodin, și omagiu, azi, cînd nu mai e printre noi:

„NIKOLAI: Alocika, frumusețea vieții sîntem noi. Frumusețea vieții e răspunderea față de noi înșine. A trăi frumos înseamnă să aspiři, să cauți, să crezi! Înțelege că fără o zare de lumină, fără o năzuință, fără un țel, viața se rupe de ea însăși, și nu mai e viață... Te iubesc... Iar iubirea și viața trebuie mereu create.“